

slovenska
DRŽAVA
REPUBLIKA SLOVENIJA

Na tisto tiho domovanje,
kjer mnogi spe nevzdravno spanje,
kjer kmalu, kmalu dom bo moj
in - tvoj...

S. Gregorčič

LETNIK XL - VOLUME XL

NOVEMBER 1989

ŠT. 11 NO. 11

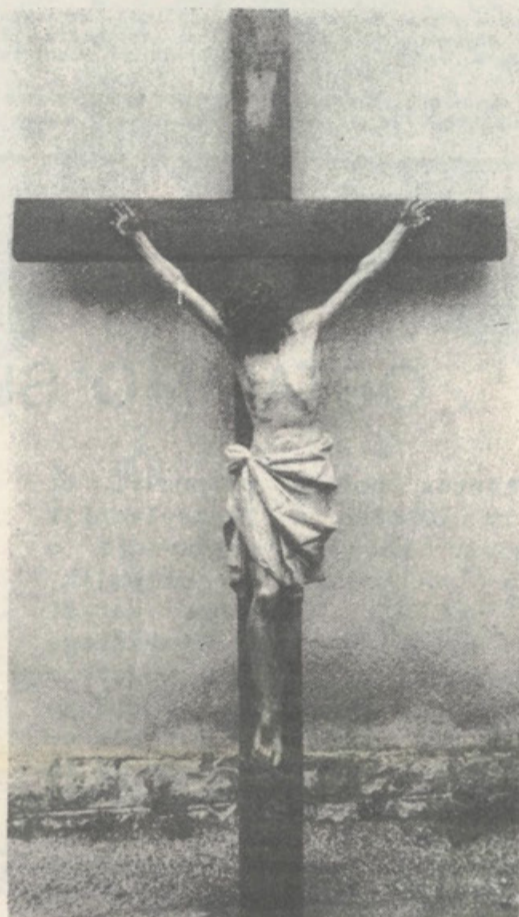
SPOMIN VSEH RAJNIH

NA verne duše dan - v mesecu novembru nasploh - se spominjamo vseh pokojnih: staršev, bratov, sestra, prijateljev, znancev... Posebno pa se v otožnih novemberskih dneh spominjamo tisoče nedolžnih slovenskih medvojnih in povojnih žrtev, ki trohne v množičnih grobiščih po slovenski zemlji.

Spominjajmo se jih v molitvi in simboličnem prižiganju sveč na prepovedanih, zastraženih, svetih slovenskih gajih, krajih, kjer se že - in se bo tudi v bodoče - očiščevala slovenska narodna duša, krepila slovenska narodna zavest, ki bo končno, vsaj upajmo in prizadevajmo se za to, v odpuščanju in ljubezni, medsebojni strpnosti in spoštovanju, povezala vse Slovence: v matični Sloveniji, slovenskem zamejstvu in zdomstvu.

Prižgijmo jim sveče, molimo zanje, prosimo jih, da z darovi svojih žrtvovanih življenj izprosijo pri Bogu pravičnejšo in srečnejšo bodočnost slovenskemu narodu, iz katerega so izšli in za katerega so, vsled maščevanja, sovraštva in bratovske zaslepljene zagnanosti, žrtvovali svoja življenja!

Naj počivajo v vseslovenskem priznanju in miru!

PRAZNOVANJE 29 OKTOBRA

S

POGLEDOM V BODOČNOST

V nedeljo 29. oktobra je Slovensko-Kanadski svet priredil lepo proslavo v slovenskem domu na Pape Ave. v Torontu.

Proslavo je začela gđc dr. Branka Lapajne, nato je g. Ludvik Jamnik prebral odlomek iz knjige Vedenje, pisatelja Mirka Mahničiča. Slavnostni govornik je bil dr. Ciril Mejač iz Washingtona, ki je na zelo lep in praktičen način opisal pomen tega praznika. Njegov celoten govor je objavljen v današnji S.D. Popularni pevec g. Blaž Potocnik je v spremljavi ing. Cirila Pleška z občutkom zapel Simon Jenkovo Domovino. Plesna skupina Šmarnica, pod vodstvom gđc. Metke Škuljeve in ge. Franke Por, nas je vse presenetila s pristrčnim in višinsko izvedenim programom slovenskih narodnih plesov. Pevskega zbora ni bilo, so pa

PROGRAM

KANADSKA IN SLOVENSKA HIMNA

UVODNE BESEDE: DR. BRANKA LAPAJNE

ODLOMEK IZ KNJIGE "VEDENJE" G. MIRKO MAHNIČIČ:
LUDVIK JAMNIK

SLAVNOSTNI GOVOR: DR. CIRIL MEJAČ

DOMOVINA, SIMON JENKO, UGLASBIL
FRANCK KORBAR: BLAŽ POTOČNIK

SLOVENSKI NARODNI PLESJ - SKUPINA "ŠMARNICA",
KI JO VODITA gđc. METKA ŠKULJ IN
ga. FRANCKA ŽEJN-POR

ZAKLJUČNE BESEDE: DR. PETER KLOPČIČ

VSI SLOVENCJI V TORONTU IN OKOLICI VABLJENI!
SLOVENSKO - KANADSKI SVET

nekateri pevci kar na svoje šli pred občinstvo in skupno z njim spontano zapeli dve narodni pesmi. Ob koncu je g.A. Kuk naznanil, da je odbor Slovensko-Kanadskega Sveta prevzel nabiranje podpisov za Majniško Deklaracijo 88 in povabil vse navzoče, naj po proslavi podpišejo ta zgodovinsko važen dokument. Večina navzočih je

to z navdušenjem storila.

Proslavo je zaključil dr. Peter Klopčič, podpredsednik SKS in povabil navzoče naj se udeležijo žalne maše v spomin dr. L. Pušu, ki bo dne 18. dec. ob 8. uri zjutraj pri Mariji Pomagaj v Torontu.

Kljub temu, da je Dom na Pape-u bolj težko dostopen Slovcem iz zapadnega dela Metropole in pa dejstvu da so bile istočasno tudi molitve za pokojne na nekaterih pokopališčih, kjer počivajo Slovenci, se je proslave udeležilo kakih 150 narodno zavednih Slovencev.

Po proslavi je dr. Peter Urbanc občinstvu predstavil g. Boruta Meška, dopisnika ljubljanske Mladine, ki je poleg kratkega poročila odgovarjal tudi na številna vprašanja navzočih.

FOR A FREE SLOVENIA

Subscription rates
\$15.00 per year
\$1.50 single Issue

Advertising .45c per agate line

Owned and published monthly by Slovenian National Federation of Canada.

Lastnik in izdajatelj Slovenska Narodna Zveza v Kanadi

646 Euclid Ave., Toronto; ON M6G 2T5

Edited by Editorial Board

Urejuje konzorcij Slovenske Države

Zastopnika konzorcija SD:

Martin Dub

Calle 105, No. 4511

Villa Ballester, Argentina

Ludvik Jamnik

79 Watson Ave.

Toronto, ON M6S 4E2 Canada

Letna naročnina znaša: Za Kanado in ZDA 15.dol, za Argentino in Brazilijo po dogovoru. Anglija, Avstrija, Avstralija, Francija in druge države 12.dol.US. Po letalski pošti po dogovoru

Za podpisane članke odgovarja pravec. Ni nujno, da bi se avtorjeva naziranja morala skladati v celoti z mišljenjem uredništva in izdajatelja

BITI ČLAN HRANILNICE JE V KORIST TEBI
IN V POMOČ PRIJATELJU

SLOVENSKA HRANILNICA IN POSOJILNICA
JANEZA E. KREKA V TORONTU

Vam nudi vrsto bančnih uslug. Pogoji za raznovrstna posojila so zelo ugodni. Obresti na hranilne vloge so konkurenčne.

PREMISLI - POSTANI ČLAN

URADNE URE

646 EUCLID AVENUE

TEL. 532-4746

PONEDELJEK - SREDA
TOREK, ČETRTEK, PETEK
SOBOTA

10 a.m. - 4 p.m.
10 a.m. - 8 p.m.
10 a.m. - 1 p.m.

747 BROWN'S LINE

TEL. 252-6527

TOREK
ČETRTEK, PETEK
SOBOTA

5 p.m. - 8 p.m.
1 p.m. - 8 p.m.
9 a.m. - 12 noon

OSTANIMO SLOVENCİ IN SLOVENCİ OSTANEMO

Dr. Ciril Mejač

Ko sem letos poleti pripravil za srečanje v Loretto v Pennsylvaniji bolj nagovor kot pa predavanje o slovenskih ljudskih običajih, srečanje, ki je predvsem zaradi odličnega petja znanega chikaškega zbora "Slovenska pesem" pod vodstvom č. patra dr. Vendelina Špendova izzvenelo v močnem slovenskem poudarku, pride k meni znan gospod in reče precej nepričakovano: "Za nas vse je potrebno, da nas od časa do časa kdo opomni, da smo Slovenci." Z vsebino te opombe se sam nikakor ne morem strinjati, ker da smo Slovenci, pozabiti ne bi smeli nikoli, še manj, da nas kdo na to mora opozoriti.

"Trd bodi, neizprosen, mož, jeklen,

kadar braniti je časti in pravdo narodu in jeziku svojemu!"

To, iz Tugomera vzeto Levstikovo opozorilo in naročilo nam bodi nenehno v mislih. "Ko sem bil župan, ko sem bil guverner in ko sem bil senator", je zatrdil Frank Lausche, Slovenec, ki se je povzpел do najvišjih vrhov javnega življenja v Združenih državah, "si nisem niti za trenutek pomišljal poudariti, da sem Slovenec." Zavestno slovenstvo, ali kot ga Tine Hribar imenuje, aktivno slovenstvo, je, kar od nas zahteva naša slovenska pripadnost.

Slovenci živimo na vseh kontinentih, in naše lastne zahteve, naše potrebe, naše težave, naši uspehi in naše utehe niso vsem enake. Soočimo pa jih bistveno vsi na isti način, način, ki mu je korenina naša slovenska bit, ki so ji dajali svojstveni poudarek naši kulturni velikani na eni strani in slovenski politični trenutek na drugi. In le-ta je bil in je, danes bolj kot kdajkoli, poudarek slovenske zavesti, slovenske biti in končno zahteva po slovenski politični afirmaciji, četudi pri nekaterih ne povsem premočrtni in jasni, ki nam kot narodu gre.

Vse od leta 1918. smo Slovenci, po navadi v omejenih skupinah, praznovali spomin 29. oktobra. Pravzaprav ne to, kar je 29. oktober bil, a kar naj bi v resnici bil. Zgodovinsko je Slovenija

na ta dan leta 1918. pretrgala vse zveze z Avstroogrsko; ostane pa nam tudi simbol uresničevanja slovenskih političnih idealov: slovenske državnosti in suverenosti, dveh pojmov, ki sta združena v en sam sklop: slovenska država. Slovenska država, suverena, popolnoma suverena, je edina možna država, ki se more prilagati naravnim razmeram zemlje, kateri služi; je edina, ki po besedah Ivana Šušteršiča, more nuditi okvir, kjer bi naši ljudje mogli imeti pravico do popolne zaščite legalnih oblasti, kjer bi polno živela slovenska dota: naša posebna svojstva, naša posebna zgodovina, naše posebne razmere, naše posebno gospodarstvo, naša posebna ideologija, naša posebna kultura, naš posebni teritorij - sadovi, kot jih imenuje Šušteršič, sadovi naše vekovite zgodovine in našega vekovitega ljudskega dela. Slovenska država ne more biti politična upravna tvorba, ki se odlikuje po neštetih naredbah, uredbah in odredbah, ki vsako uro ukazuje in uravnava življenje državljanom in po nepotrebnem omejuje življenje državljanov, tvorba, na katero gledajo državljanji, kot gledajo Slovenci danes na Jugoslavijo, kot tuje bitje ali pa, v najboljšem primeru, tvorba, za katero nimajo nobenega zanimanja.

Naša praznovanja 29. oktobra v preteklosti in tudi sedaj, so večni opomin, da nam je mar slovenska država in njen nastanek, da se zavedamo njene potrebe in njene važnosti. Vsi vemo, da je bila srbska vojska poražena v bitki na Kosovem pred 500 leti, je pa vseeno za Srbe vseobsegajoča zmaga, celo simbol srbske državne ustvarjalnosti. Mi prav tako nismo dosegli trajno tistega 29. oktobra to, kar bi bili morali; nam je pa ta datum opomin, da je naše delo nedokončano in da je nujno, da slovenska država zaživi, država, ki ji suverenost ne bo okrnjena, ki bo neodvisna in samostojna ali pa v sklopu Združene Evrope. V tem ni možno in dovoljeno nobeno slepomišje. Narod brez svoje lastne države ni suveren in narod brez suverenosti nima svoje lastne države. Po imenu je sedanja Ljudska Republika

Slovenija država, a država ni, ker nima suverenosti, ker nima najosnovnejših atributov državnosti. Naj še enkrat uporabim izvajanja Tineta Hribarja. Ko govori o Slovenski Ljudski Republiki, pravi, da "ta tvorba nima niti polne, niti izključne pristojnosti, njena pristojnost je vezana navzgor." Sedanja republika Slovenija ni upravičena imeti samostojne zunanje politike, ne notranje politike, niti obrambne politike, saj je tudi v tem podrejena organom federalne varnosti. Gre torej le za avtonomijo in nič več. Avtonomija pa za Slovence ne more zadostovati. Avtonomija Slovencev v Jugoslaviji, vseeno kakšni, ne nudi prav nobene, in to je treba še posebej poudariti, prav nobene zaščite za Slovence in slovenska ozemlja, ki niso vključena v sklop Jugoslavije. Slovenski narodni programi v preteklosti, zamisli in vizije o slovenski bodočnosti, so vprašanja slovenskih obmejnih področij vselej upoštevali; ni jih pa posebno omenila Majniška Deklaracija 89, kar je njen edini nedostatek, v kolikor bi jo sodili iz obče-slovenskega stališča in ne iz stališča Slovencev v Jugoslaviji. Mi, ki živimo v areni slovenskih dogajanj, jih nujno motrimo iz vseslovenskih stališč.

Med nami se nekateri bolj zanimajo za razvoj dogodkov v Sloveniji, drugi manj. V sloveniji sami si niso vsi edini o bodočnosti naše narodne usode in le o zagovornikih popolne slovenske suverenosti bi smeli reči z gotovostjo, da imajo jasen politični program. Proglasili so in sprejeli Majniško Deklaracijo 89. Komunistična partija, seveda, hoče in ustvarja zmedo. Na svojstven način je znala botrovati Temeljni Listini, da si zagotovi svoj opevani socializem in pa ohranitev jugoslovanske zaščitnice rdečega režima, ki ga sami kličejo socializem, a bi se moral brez izjeme in vedno imenovati komunizem pa četudi je ta beseda vedno bolj in bolj odurna, ponekod celo komunistom samim. Da taka ostane je naš lasten doprinos vedno potreben in na mestu. Potreben,

dalje na str. 3

Frank J. Lausche

Senator F. J. Lausche

ČESTITKE SENATORJU LAUSCHETU

ZA

94. ROJSTNI DAN

"Ko sem bil župan, ko sem bil bil guverner in sem bil senator, nisem nikoli okrevaj povdariti, da sem Slovenec", je večkrat povedal nas Frank Lausche. Tudi za to zasluži gospod senator naše največje spoštovanje in priznanje. Enako za mnoge zasluge in usluge, ki so jih naši ljudje bili deležni dolga leta njegovega javnega delovanja, ki pričča, da je in da je vedno bil možak.

Senator Lausche je narocnik SLOVENSKE DRŽAVE in in je bil njen naročnik dolga leta. Tako mu za blizujoči 94. rojstni dan SLOVENSKA DRŽAVA izreka čestitke in najboljše želje za kar najbolj prijetno in kar najbolj dolgo jesen njegovega tako plodnega življenja.

Bo še kateri naših rojakov vsaj deloma tako uspešen, kot je bil senator Lausche?

Uredništvo.

Če pogledate Lorraine, ne bi nikoli vedeli da ima nesposobnosti, ampak je res.

"Jaz mislim, da ljudje ki ocenijo druge ki imajo nevidne nesposobnosti, kakor nezmožnost za delo, zato ker ne razumejo. Je težko razumeti nekaj kar nemoreš videti"

Kakor 937,000 druge odrasle ljudje v

Ontariju, Lorraine ima tudi nesposobnosti. Ona ima eno iz med mnogih vrst nesposobnosti. Ampak Lorraine ne dovoli, da bi to oviralo njeno polno življenje. Ona je aktivna članica v njeni skupnosti, je žena in mati dveh

otrok in Ona redno dela poln čas.

Dejansko, največji problem ki ga ima Lorraine ni njena božjast, ampak kako ljudje nanjo gledajo. Sedaj če mi sodimo Lorraine za nekaj kar ne vidimo, moramo tudi sebe bolj od blizu pogledati.

Za angleški plakat, pišite na:

Ontario Office for Disabled Persons
700 Bay Street, 16th Floor,
Toronto, Ontario M5G 1Z6

Imate Vi odprti pogled?

Office for
Disabled Persons
Ontario
Shirley Collins, Minister
David Peterson, Premier.

Za prevod odgovarja agencija.

OSTANIMO ...

nadaljevanje s str. 2

na mestu in možen je tudi naš doprinos k slovenskemu političnemu razvoju na poti do suverene slovenske države. Mi se sicer radi prepričujemo, da je za to, zlasti za politični dvig Slovenije, odgovoren tisti del slovenskega naroda, ki živi na slovenskih tleh. Vendar nam zgodovina tega ne potrjuje. Prvi predsednik češko-slovaške republike, Tomáš Masaryk, je bil v Ameriki, ko je bil istočasno glavni tvorec češko-slovaške države, ki je nastala v obliki, kot si jo je on zamisljal, četudi drugačni, kot bi si jo bili mnogi želeli takrat in še posebno danes. Vsi imamo možnost, da doprinesemo svoj delež: vsi, kot posamezniki in vsi kot celota. Zakaj mi, zakaj jaz? Bivši in zdaj že pokojni senator iz države New York, Robert Kennedy, je povsem zavrgel vprašanje, zakaj. Zakaj naj ta ali on sprejme odgovornost, da se neka zamisel uresniči. Edino vprašanje, ki ima za njega pomen je: zakaj ne. Tudi,

vsakdo, celo kot posameznik more razgibati svet, svet v malem, pa tudi, če so prilike primerne, svet v velikem. Naj mi bo dovoljeno omeniti en primer, kako je Slovenija sprejela zamisel, ki je dete nas Slovencev v Ameriki. Prav pred kratkim mi je prišla v roke drobna knjižica, ki je izšla letos v Ljubljani z naslovom "Marija Pomagaj povezuje slovenski narod". Knjižica je bila izdana z namenom - in to v uvodu nadškof Šuštar močno poudarja, - da bi Slovenci vpeljali navado praznovanja godu Brezjanske Marije v obliki, kot si jo je zamislil Odbor za slovensko udeležbo na 41. Evharističnem kongresu v Philadelphiji 1. 1976.

Spodbudno in hvalevredno je dejstvo, da se je v Sloveniji mnogo premaknilo in se še premika. Danes prehaja iz diktature v demokracijo, iz socializma v postsocializem, da rabim popis, ki ga je Dimitrij Rupel objavil v Demokraciji. Kdo bi si malo več kot pred enim letom predstavljal, da bo nastal v Sloveniji "Odbor za človekove pravice," ali da si bo ena skupina

tvegala proglasiti Majniško Deklaracijo 89, ki je v dramatičnem nasprotju z načeli in izvajanja vladajoče komunistične partije in je najpogumnejši korak v smeri in na poti slovenske države. Na poti samo. Dimitrij Rupel je nanizal v svoji analizi vrsto razlogov podaljšano prehodno dobo, najmočnejši med njimi je "jugoslovanski faktor" in teror, ki ga je proizvedla partija v dolgih desetletjih nemotenega gospodarjenja s slovenskimi ljudmi. Nevarnost zavlačevanj pa nikakor ne pomeni odstop od začrtanega programa, ki je v jasni obliki tudi nastal zunaj meja Slovenije, med nami in v naših vrstah, za katerega uresničitev je naše delo nič manj važno in potrebno, le da bo v bodoče to delo v prvi vrsti naše sodelovanje.

In kakšno obliko naj ima naše sodelovanje in naš doprinos? Mnogoteri so načini sodelovanja, a za nas najbolj važno je, da se ohranimo. Da, naša dolžnost je, podpirati pozitivna gibanja v Sloveniji, morda jih moremo dalje na str. 4

OSTANIMO...

nadaljevanje s str. 3

celo preusmerjati in dopolnjevati, opozarjati moramo na nedostatke, opominjati, da je slovensko zamejstvo domovina, kar se prevelikokrat pozablja, pozablja namerno ali zaradi perfidnosti komunistične neslovenske usmerjenosti, ki je načrtno odpisala pozabi našo Koroško in Slovensko Primorje. Biti moramo klicarji slovenskih izročil, ki so krščanska, pričevati moramo o naši zdomski alternativni, kar bomo zmogli le, če ostanemo Slovenci, ko na drugi strani postajamo vse bolj spojeni z okoljem, ki v njem živimo in ki, seveda, ni slovensko okolje.

KAKO?

Naj mi bo dovoljeno povzeti nekaj misli, ki sem jih pred nekaj leti nakazal na Slovenskem dnevu v Clevelandu. Da se znamo prilagoditi okolju je prednost, prednost vse dotlej, dokler tako prilagovanje ne izpodrine osnovnega narodnega čutenja. Začrtati meje, je umetnost in skrivnost.

SLOVENSKI JEZIK

Najprej jezik. Slovenščina. Slovenščina je brez dvoma ključ do slovenske narodne omike. Vendar le ključ, ni pa nje poroštvo in zagotovilo. Pomankanje znanja slovenščine vendar pomeni nevarnost, da nam lepote slovenske narodne omike ostanejo zastrte in da nam slovenski čut zamre.

SLOVENSKA ZAVEST

Slovenska zavest. Bog ne daj, da bi nam in rodovom za nami znanje slovenskega jezika okrnelo in celo smisel zanj zamrl. Vendar, če se to zgodi - včasih bo to neizogibno - tedaj bi si mogla in morala v dobršni meri nadeti dvojno vlogo slovenska zavest, zavest, da izhajamo, mi in vsi naši zanamci, iz rodu Slovencev. Kako? Najprej moramo hoteti, da ohranimo slovensko zavest, tako zavestno in smotrno, da posredujemo vsak v svojem okolju vero v sebe kot Slovence in jo predajamo rodovom, ki pridejo za nami. Volja in hotenje nam moreta biti najbolj učinkovito sredstvo. Uporabljajmo pa naj druge pripomočke, ki so nam na razpolago.

SLOVENSKA PESEM

Nič kako važna je slovenska pesem. Dajmo jo našim mladim; dajmo jo takšno, da jo bodo ljubili in dajali naprej. Izrabimo vsako priliko, da jo slišijo in dojamajo s srcem in dušo in da jo pojo. Kolikšna sreča, da imamo zборе in koncerte, plošče in pesmarice, maše in romanja in slovenska zborovanja in prireditve, katerih najznačilnejša plat je prav slovenska pesem.

SLOVENSKE FARE, FARNA ZDRUŽENJA IN DRUŠTVA

Slovenske cerkve, farna združenja in društva. Največ slovenskega se je ohranilo med nami prek cerkva in društev. Na nas je, da jih podpremo in da preko njih vzgojimo našo mladež, da bo znala, morda še bolj kot mi, ohranjati in gojiti slovenskega duha, in da bo uspela ohraniti te ustanove

slovenske. Preko teh ustanov bomo tudi morali navaditi znanjske rodove, da bodo znali in hoteli gojiti vez s Slovenci v Sloveniji sami in čim bolj mogoče pospeševati obiske predvsem tja.

Posredovati moramo stopnjo zavesti, da ni potrebno nobeno opozorilo, da smo si stalno v svesti, da smo dediči in solastniki stvaritev, ki so jih naši dedje oblikovali, da so na svojstven način klubovali valovom ogrožanja naše narodne biti; da so ustvarili žegen, Bogkov kot, znamenja, sv. Miklavža, narodne kresove, potico, kolač, verska romanja, vasovanja pod oknom. . . . Spoštovanje in zavestno ohranjanje teh tradicij bo ostalo možno, pa naj živimo ožje povezani ali povsem ločeni od slovenskih naselbin. To moramo hoteti in slovenstvo bo živel. Kot umestno dopolnilo pravkar povedanega, pa navajam bogate misli Anice Kraljeve: "Človek, ki je vso svojo mladostno dobo zajemal iz zakladnice svojega naroda, se izobrazil v domačem jeziku, se razvil v okolju domačega naroda, v njegovih šegah, spoznal zgodovino, trpljenje in rast svojega naroda, spoznal zemljo in ljudi in vse velike stvari, ki jih je domač človek ustvaril tekom let, ne more dopustiti, da poleg njega raste sin, kateremu teh dobrin ne bo posredoval in bo mirno gledal, kako ga bo tuje okolje vzgojilo. Tak otrok bo kakor dedič, kateremu so dediščino ukradli."

Ker smo v svetu, smo, lahko rečemo, slovenski misijonarji in moremo v mnogo večji meri seznanjati svet s slovenskim narodom. To je naša dolžnost. Seznanjati svet pomeni ustvarjati spoštovanje do slovenskega naroda, naroda, ki ga krščanstvo in krščanska kultura oblikujeta že 1200 let. Morda bomo prav s tem izpolnili eno največjih vrzeli in nedostatkov, ki lebdi nad Slovenci. Kot narod smo premalo poznani zato tudi naša teženja, narodna in politična teženja, ne dobijo zadostnega odmeva v svetu. Ko se to zgodi, bo, kot je rekel Gregorčič, konec vseh težav in boja,

boja za svobodno slovensko državo.

Da mi, Slovenci v svobodnem svetu, ostanemo Slovenci, da preživimo in se ohranimo, je resnična potreba v areni slovenskega političnega uveljavljanja in slovenske državnosti. V občevanju s svetom okoli nas nemalo občutimo, kako malo drugi vedo o nas - posledica tega nepoznanja je pogosto poenostavljanje. Tako na primer namesto da govorimo o sebi kot Slovenci, rečemo, da smo Jugoslovani. To bi vsekakor moralo izostati. Naloga nas vseh je, da opozarjamo svet na nas kot Slovence in da kličemo pozornost na Slovenijo in slovenske probleme.

Vprašanje boljšega poznanja Slovenije in važnost, da je ime Slovenija ime, ki predstavlja določeno zemljepisno enoto v osrčju Evrope, je silno pomembno za slovenske politične uspehe. Tega se zavedajo tisti slovenski javni delavci v Sloveniji, ki bi radi, da se Slovenija politično osamosvoji. Tukaj moramo biti v pomoč. Naše poslanstvo je, širiti dobro ime o Sloveniji in napraviti vse, da bo naše okolje slišalo o nas, vedelo o nas, imelo dobro mnenje o nas in na ta način z naklonjenostjo gledalo preko nas na zemljo, ki smo iz nje izšli. To danes, to v bodoče. Zato se moramo ohraniti kot Slovenci.

Mi naj bi torej bili ne le misijonarji ampak tudi glasniki še ene slovenske alternative, ki bi, kot je bilo rečeno v DRAGI, lahko še mnogo povedala tudi slovenski javnosti, kljub sedanjemu vrenju v Sloveniji. Slovenskemu posamezniku je treba dati vsaj del poguma in mu vliti vsaj malo zaupanja v možnost sprememb. Naj tudi mi, kot je DRAGA v preteklih letih ali desetletjih, držimo prižgano lučko demokracije med Slovenci in žarimo zavest, da, če se ohranimo, bomo vedno podpirali delo in težnje po slovenski afirmaciji, katere edini smoter danes je slovenska država, ki mora biti suverena v polni meri; če pa bo na drugi strani potrebno, pa bomo, gotovo ne več osamljen kašipot do njenega uresničenja. In ohraniti se moramo!

INTERVJU O
DR. CIRIL ŽEBOTOVI KNJIGI

NEMINLJIVA SLOVENIJA

BBC je v letošnjem poletju dne 26. junija, 2., 9., 16., in 23. julija objavila v zaporednih radijskih oddajah najprej obširno analizo dr. Franca Bučarja o dr. C. Žebotovi knjigi Neminljiva Slovenija, za zaključek pa še I. Žajdela pripravljenost in D. Pušenjaka nasprotovanje, da bi pomembne odlomke iz Neminljive Slovenije ponatisnili v Katedri.

Ker je BBC intervju važen in z dr. Franc Bučarjeve strani izčrpen, objektivno utemeljen in podan, ga bo SLOVENSKA DRŽAVA ponatisnila v celoti, pričenshi z novembersko številko.

U r e d n i š t v o

UVOD

Iz vsake vojne doslej sta se še vedno rodili po dve zgodovini - ena, ki so jo pisali zmagovalci, in druga, ki so

jo pisali poraženci. Med poraženci vojne vihre na slovenskih tleh je bil tudi predvojni Mariborčan Dr. Ciril Žebot, ki je po več kot štiridesetletnem begunstvu letos umrl v Ameriki. S strani njegove tik pred smrtjo objavljene knjige Neminljiva Slovenija, v kateri je na dokumentaren način zajel sedem desetletij slovenske politične zgodovine, od prve majniške deklaracije do lanskega vojaškega sojenja v Ljubljani, se zrcali tista pregovorna druga plat medalje. V ta namen je BBC za sodelovanje naprosila slovenskega publicista in zgodovinarja dr. Franceta Bučarja, ki je tudi pripravil naslednji zapis:

Proti koncu lanskega leta je pri Mohorjevi družbi v Celovcu izšla knjiga dr. Cirila Žebota z naslovom

dalje na str. 5

INTERVJU...

nadaljevanje s str. 4

Neminljiva Slovenija. V knjigarnah v Sloveniji je seveda ni dobiti - ta seveda pa ima kar vrsto korenin. Že samo ime avtorja zadostuje kot pojasnilo. Cirila Žebota je jugoslovanski politični režim uvrstil na visoko mesto med svojimi dejansko nevarnimi nasprotniki. Pripisal mu je celo vojno zločinstvo ne da bi mu to sodno dokazal. Obtožba ni bila drugega kot sredstvo za vnaprejšnjo diskvalifikacijo nasprotnika - sedanjega jugoslovanskega, še posebej pa slovenskega političnega režima, in to nevaren nasprotnik, pa Ciril Žebot dejansko je, ne samo bil. Pa ne zato, ker bi se bil kot pripadnik ali organizator bele garde in domobranstva fizično boril proti sedanjemu političnemu režimu. Boril se je kot idejni nasprotnik, čigar ideje so bile nastopajočemu komunističnemu sistemu dejansko življenjsko nevarne.

S tem mišljenjem v prvi vrsti načrt vplivnega teologa in strokovnjaka za slovenske meje, prof. Lamberta Ehrlicha, o katerem piše avtor kot njegov najbolj neposredni sodelavec in zaupnik. Po tem načrtu, ki ga je prof. Ehrlich v prvih tednih po italijanski zasedbi ljubljane predložil takrat vodilnemu slovenskemu političnemu predstavniku, bivšemu banu dr. Marku Natlačenu, naj bi se Narodni Svet za Slovenijo proglasil za nosilca vrhovne slovenske oblasti v ilegali. Narodni Svet, ki so ga 6. aprila 1941, na dan nemškega bombardiranja Beograda, kot slovensko krizno vladu ustanovile slovenske politične stranke, a mu niti nemška, niti italijanska uprava nista priznali suverenosti, naj bi se ponovno aktiviral v ilegali. Tako obnovljena podtalna oblast naj bi po načrtu prof. Ehrlicha Slovincem za njihov vojni cilj takoj določila Združeno Slovenijo v svobodni Evropi, glede bodočih odnosov z ostalimi narodi razkosane Jugoslavije pa naj bi zahtevala načelo demokratične samoodločbe na osnovi enakosti in soglasja. Dr. Natlačen je proti načrtu izrazil pomisleke, odklonili pa so ga tudi drugi člani Narodnega Sveta, češ da bi bil to ne samo prenevaren izziv italijanski in nemški zasedbeni sili, temveč tudi zanikanje kontinuitete kraljevine Jugoslavije.

Tu gre dejansko za eno ključnih vprašanj, ki so odločilno vplivala na poznejši razvoj dogodkov. Prav to kar sta odklonila dr. Natlačen oz. njegov Narodni svet je namreč do kraja razumela partija, ki se je načrta lotila skozi Osvobodilno fronto. OF naj bi postala vrhovni nosilec oblasti v Sloveniji. Partija kot njen dejanski vodja in organizator pa bi v imenu te navidezne legitimnosti lahko opravila s svojimi političnimi nasprotniki ter se polastila oblasti. Partiji se je to v celoti posrečilo, s tem pa so bila avtomatično odločena tudi vsa ostala vprašanja - predvsem pa povezanost Slovenije v skupni jugoslovanski državi, saj je bila slovenska komunistična partija samo izpostava komunistične partije Jugoslavije. Če bi Natlačenov Narodni svet upošteval Ehrlichov načrt, bi do OF mogoče sploh ne prišlo. Bila bi nepotrebna, v vsakem primeru pa ne bi mogla nastopati kot edini predstavnik slovenskega naroda, ki se bori proti okupatorju. Ne bila bi v politično monopolnem položaju, brez monopola pa Partija ne more uspeti.

Ministry of Revenue

Ontario

Remo Mancini, Minister
David Peterson, Premier.EMPLOYER
HEALTH TAX

V januarja, 1990, bodo nadavke za Ontarijska zdravniška zavarovanja (OHIP), umeščene z nova

EMPLOYER HEALTH TAX (EHT)

DELODAJALSKI ZDRAVNIŠKI DAVEK

Vsi delodajalci ki imajo stalno ustanovo v Ontariju bodo morali plačati te davke na mesečne ali četrletne obroke temelj na celotni plačilni seznam v koledarskem letu.

THE ONTARIO MINISTRY OF REVENUE

(ONTARIJSKI MINISTRSTVO OD DOHODKU)

ki je odgovoren za vodstvo tega novega davka je poslal po pošti PROŠNJE ZA INFORMACIJE (INFORMATION REQUEST) Ontarijskim delodajalcem na 28. avgusta, 1989. Informacije ki delodajalce določijo na Ministrstvo bo koristen da ugotovi če je ta davek plačljiv. Tudi, Ministrstvo bo poslal delodajalcem nadaljne informacije ko postane razpoložljiv.

Če ste Vi delodajalec v Ontariju in niste dobili PROŠNJO ZA INFORMACIJE (INFORMATION REQUEST), kličite Ministrstvo, brezplačno, na številke imenovane spodaj:

- Za Metro Toronto 965-8470
- Za vse zemljiške zakonike 1-800-263-7965
- Za tiste ki rabijo telefonski izzum za Gluhe (Device for the Deaf) 1-800-263-7776

Seveda zgodovino s tem že pojasnujemo s pogojnikom: kako bi bilo, če bi bilo... Lahko pa trdimo, da je v smislu takega pogojnika ves nadaljni razvoj razumela Partija in je temu ustrezno tudi ravnala - medtem ko nasprotna stran tega vse do danes ni doumela. Z nasprotnikom, ki se je izkazal za nedoraslega strategiji Partije, je bilo zato lahko opraviti, čeprav na račun velikanskih narodnih žrtev. Resnično nevaren, celo življenjsko nevaren, pa je bil Partiji Ehrlich in to pojasnjuje, zakaj ga je Partija morala likvidirati. Enaka usoda naj bi doletela tudi njegovega mladega sodelavca Žebota, če se ne bi skrnil in pozneje pobegnil v Italijo. S tem, da je ostal živ, pa je Žebot postal in ostal nosilec vse tiste nevarnosti, ki sta jo poprej predstavljala skupaj z Ehrlichom. Zato je za komunistični režim, ki svojo oblast samolastno razglasa za najvišji izraz narodne volje in koristi, Žebot dejansko vojni zločinec in izdajalec slovenskega naroda. S tega stališča je tudi za Žebota samega brezpredmetno spodbijati očitni logični in psihološki nesmisel, da je izdajalec narodovih koristi, ko v Neminljivi Sloveniji, ki je delno tudi avtobiografsko delo, opozarja že na bogati historiat narodnega udejstvovanja svojega očeta, ki so ga nacisti prav zaradi tega takoj poslali v taborišče in je v Dachau tudi umrl. Ciril Žebot je ostal nevarnost za režim tudi po vojni, ko je odšel v

Ameriko in jo priznal, kot sam piše, za svojo drugo domovino. Nevaren je bil, ker se proti domovini svoje mladosti, ki si jo je zdaj podvrgla njemu tuja ideologija, ni postavil samo z zavračanjem, kot to še danes počno mnogi politični emigranti, ampak s pozitivnim programom - z nečim, kar naj bi očitno zgrešeno stanje nadomestilo z novimi, drugačnimi zamislimi. Na to pa je sleherni totalitarni sistem izjemno občutljiv, ker mu spodbija njegovo legitimnost, utemeljeno na domnevnem poznavanju edine resnice in poti v srečno prihodnost. Celo v Sloveniji, ki je vsaj v jugoslovanskem okviru relativno razvitejša, je bila za režim vsaj do nedavna najbolj nevarna, vsekakor pa skrajno sumljiva, sleherni misel, ki ni bila samo odklonitev obstoječega, pač pa nadomestilo tega obstoječega z nečim novim in drugačnim. Ko je sistem od svoje najbolj grobe stalinistične razvojne stopnje, na kateri je neusmiljeno lomil vse, kar se ni v celoti skladalo z njegovo ideologijo, prešel na višjo stopnjo pluralizma mnenj - kar seveda se ne pomeni pluralizma v odločanju - je začel dovoljevati tudi določeno kritiko svojega delovanja in institucij. Spoznal je, da ni v nevarnosti, dokler je to samo kritika, ne pa tudi predlog novega. Zato je npr. Novi reviji daleč popustil v njenem kritičnem odnosu do stvarnosti - ko pa je revija v svoji 57-ti številki nastopila z dokaj dalje na str. 6

INTERVJU...

nadaljevanje s str. 5

nedolžnimi prispevki za slovenski nacionalni program, ko je prešla od negativnega odklanjanja k pozitivnemu prispevanju za nekaj novega, je bilo strpnosti režima v trenutku konec. Slovenski politični vrh je proti avtorjem sprožil silovito gonjo, kakršnih je bil sposoben le še v prvih povojnih letih stalinistične strahovlade. Grožnje s sodnim pregonom pa so se nadaljevale še dobro leto in bi se končale, če bi se uresničile, z dolgoletnimi zapornimi kaznimi za avtorje... Prav take pod narekovaji grehe je delal Žebot. Takole sam piše v svoji knjigi:

"Kot poznavalec evropskih razmer in preučevalec drugih gospodarskih sistemov v primerjavi z ameriškim sem bil med prvimi, ki so ameriški javnosti priporočali začetek ameriške pomoči povojni Jugoslaviji, ko je bila ta po letu 1948 resno ogrožena s strani Stalinovega sovjetskega bloka - ki mu je prej zaradi nepotrebne in škodljive odločitve partijskega režima tudi sama pripadala. To ameriško pomoč, ki je z leti narasla na precej več kot dve milijardi dolarjev, sem zagovarjal, ker sem sklepal, da bo velikodušna in nezaslužena pomoč, nudena v veliki stiski, ne le obvarovala deželo pred sovjetskim napadom in subverzijo, temveč tudi doprinesla k postopni liberalizaciji nasilnega režima".

Žebot pa je kmalu ugotovil, kot piše, da obilna ameriška pomoč ni segla do Slovenije. V knjigi navaja besede dolgoletnega dopisnika Neue Zürcher Zeitung v Jugoslaviji Viktorja Meierja, da so Slovenci verjetno edini evropski narod, ki ne samo da ni bil deležen ameriške gospodarske pomoči, ampak je bil poleg tega oropan svojih lastnih gospodarskih virov. S tem je bilo po Žebotovih besedah dokončno potrjeno njegovo mladostno prepričanje o potrebi odločitve za lastno slovensko državnost. Tako je že pred dobrimi dvajsetimi leti v svoji knjigi Slovenija danes, včeraj in jutri zapisal, da bo samostojen razvoj Slovenije mogoče zagotoviti le, če bodo Slovenijo pošteno in modro upravljali svobodno izbrani predstavniki suverenega slovenskega naroda, ki bodo z drugimi narodi sklepali zvezne in drugačne pogodbe v skladu s pravičnimi interesi Slovenije in s ciljem enakopravnega evropskega sožitja ter zanesljivega svetovnega miru.

Takšna stališča so danes sprejemljiva celo za večino slovenskih partijskih

krogov, z izjemo njihovih vodstvenih struktur, - kako je pred dvajsetimi leti nanje reagirala slovenska politična elita pa je najbolj nazorno pokazal Mitja Ribičič, ki je knjigo napadel v slovenskem tisku:

"Eden vodilnih belogardističnih organizatorjev in ameriški agent dr. Žebot trdi, da je Osvobodilno fronto improvizirala Partija in jo izkoristila za povojno stalinizacijo Slovenije; da je partijska politika kriva, da ni prišlo do Zedinjene Slovenije, da vidi perspektivo za jutrišnjo Slovenijo v samoupravljalni slovenski skupnosti, v političnem dualizmu, v razbitju Jugoslavije in naslonitvi Slovenije na najbolj nazadnjaško imperialistično krilo v svetu. Razumljivo, da lahko za take zamisli dobi zaveznike le pri posameznih narodnih izkoreninjenjih in klerikalcih. Politični zavezniki takih zamisli, ki so vpletene v račune mednarodne imperialistične reakcije in njenih naklepov, da bi se razbila socialistična Jugoslavija, so lahko samo demoraliziranci, ki ne verjamejo v sile svojega ljudstva in naroda".

Kdor količkaj pozna današnja dogajanja v Sloveniji, bo potrdil, da so bila Žebotova stališča skoraj prerokbe, za katerimi stoji danes vsa demokratična slovenska javnost. Danes je celo uradno sprejeto stališče o potrebi uvedbe tržnega gospodarstva, v Sloveniji se prav ta čas razpravlja, ali naj se v slovenski ustavi tudi izrecno omeni pravica do odcepitve, prepričanje o zaviranju slovenskega gospodarskega razvoja in preveliki obremenjenosti za potrebe razvoja drugih pa je splošno razširjeno.

Posebej velja poudariti, da dr. Žebot v podnaslovu k Neminljivi Sloveniji svoje spomine in spoznanja povezuje s sedemdesetletnico Majniške deklaracije. To je bila opredelitev za Združeno Slovenijo kot samostojno enoto, čeprav še v okviru Avstroogrske in v povezavi s Srbi in Hrvatimi. Leta po prvi in drugi svetovni vojni pa so pokazala, da se ta prizadevanja, pričakovanja slovenskega naroda tudi v jugoslovanski državi niso uresničila. Tako prva kot druga Jugoslavija sta bili usmerjeni v negacijo slovenske narodne samobitnosti; prva Jugoslavija zaradi asimilacijskih teženj srbskega centralizma in pojmovanja Jugoslavije kot Velike Srbije, druga zaradi teženj po poenotenju in proti individualnosti, ki sta vgrajeni v birokratsko strukturo slehernega realsocialističnega totalitarnega podviga, torej tudi in predvsem države.

Izhajajoč iz spoznanja, da v

Jugoslaviji, kakršna je danes, Slovenci nimajo kaj iskati, da so v njej pripravljene ostati samo pod pogojem popolne prenove in to na drugačnih osnovah kot jih je sposoben zagotoviti komunističen sistem, so maja letos vse slovenske alternativne politične skupine sprejele novo Majniško deklaracijo, ki naj bi pomenila odločilen korak v opredelitvi slovenskega naroda za njegovo državnost. Ker je kratka in jedrnata jo lahko v celoti povzamemo. Takole se glasi:

MAJNIŠKA DEKLARACIJA 1989

Nesporazumi, provokacije in tudi odkrite sovražnosti, ki jih danes doživljajo Slovenci v Jugoslaviji, nas prepričujejo o prelomnosti sedanjega zgodovinskega trenutka in nas obvezujejo, da v jasni obliki izrečemo svojo voljo, iz katere sledijo dejanja v prihodnosti.

Podpisniki te listine izjavljamo in sporočamo:

1. da hočemo živeti v suvereni državi slovenskega naroda;
2. kot suverena država bomo samostojno odločali o povezavah z južnoslovanskimi in drugimi narodi v okviru prenovljene Evrope;
3. glede na zgodovinska prizadevanja slovenskega naroda za politično samostojnost je slovenska država lahko utemeljena le na:
  - spoštovanju človekovih pravic in svoboščin,
  - demokraciji, ki vključuje politični pluralizem,
  - družbeni ureditvi, ki bo zagotavljala duhovno in gmotno blaginjo v skladu z naravnimi danostmi in v skladu s človeškimi zmožnostmi državljanov Slovenije.

Društvo slovenskih pisateljev, Slovenska demokratična zveza, Slovenska kmečka zveza, Slovensko krščansko socialno gibanje, Socialdemokratska zveza Slovenije, 8. maja 1989.

Ta deklaracija, proti kateri je takoj nastopil slovenski politični vrh, češ da izključuje Jugoslavijo in socializem, kar pa nikakor ni res - je in bo šla v podpis slovenskemu narodu. Lahko bi jo podpisal tudi dr. Ciril Žebot, če bi jo še mogel. Njegov podpis je ne bi v ničemer diskvalificiral kot osnovo na katero lahko pristane tudi - po Ribičiču - eden vidnih organizatorjev belogardizma in ameriški agent". Kot patriot se v tem pogledu dr. Ciril Žebot, če bi še zivel, ne bi imel kaj opravičevati. Njegova stališča med vojno in zlasti po njej pa dokazujejo visoko mero razuma, ki bi bil slovenskemu narodu v urah njegovih usodnih odločitev še kako potreben - čeprav je res, da je ponekod tudi on svojo razumsko naravnost pomešal in celo zamenjal za čustveno, kar je prišlo do izraza zlasti pri njegovem ocenjevanju in odobravanju slovenskega domobranstva pa tudi v nekaterih ocenah slovenske predvojne klerikalne politike.

Za konec pa mogoče še neko dodatno, na videz čisto formalistično pojasnilo zakaj se o Žebotovi knjigi danes v Sloveniji nič ne piše, nič ne ve in tudi nič ne protestira. Še pred leti bi bil deležen ostrega napada, danes pa je postalo orodje politične represije tudi v tem pogledu bolj prefinjeno. Organiziran molk, dokler ga je mogoče ohraniti, je pač eno najbolj učinkovitih sredstev za onemogočanje političnih nasprotnikov.

YOUR BEST BUY IN FRESH CULTURED DAIRY PRODUCTS

- YOGURTS • CREAM CHEESE
- PRESSED COTTAGE CHEESE
- SOUR CREAM • COTTAGE CHEESE
- DRINKING YOGURT

NEW! YOGURT BASED SALAD DRESSINGS "THE YOGURT LOVER'S DRESSING" NEW!

QUALITY and TASTE you can TRUST

Try Biobest Yogurt and Famous Astro Dome Granola Yogurt.

NOW! Both with Fruit on the Bottom

ASTRO PRODUCTS AVAILABLE AT FINE DAIRY COUNTERS
ASTRO DAIRY PRODUCTS LTD., ETOBICOKE, ONTARIO

SODNA RAZPRAVA: ALDINGTON - TOLSTOJ PRVIH DEVET DNI

Povzetki iz vodilnih londonskih dnevnikov
Naš londonski dopisnik

UVOD

Začela se je 3. oktobra 1989 pred Visokim sodiščem v Londonu. Gre za tožbo o žalitvi časti, ki jo je vložil Lord Aldington, sedanji konservativni član Lordske zbornice in nekdanji brigadir britanske vojske v Avstriji, Toby Low, proti zgodovinarju in pisatelju grofu Nikolaju Tolstoj in poslovnežu Nigelu Wattsu. Podlaga za

njegovo tožbo je pamflet na štirih straneh, ki opisuje vlogo brigadirja Tobija Lova, sedanjega Lorda Aldingtona, pri prisilnem vračanju Kozakov v Sovjetsko zvezo in nekumunističnih Jugo-Slovanov (med njimi slovenskih domobrancev), v Titovo Jugoslavijo maja 1945. Pamflet, ki ga je sestavil Tolstoj in leta 1987 razpečal Watts, očita Aldingtonu, da **dalje na str. 7**

Sodna...

nadaljevanje s str. 6

je vedoma poslal ljudi v smrt, potem ko so se predali britanski vojski, kot štabni brigadir 5. korpusa britanske 8. armade v Celovcu, ki je dejansko podpisoval povelja za repatriacijo. Tolstoj in Watts priznavata avtorstvo pamfleta, toda zavračata tožbo o žalitvi časti s trditvijo, da je vsebina resnična, čeprav obenem odklanjata Aldingtonovo tolmačenje vsebine.

GLAVNE OSEBE NA SODNI RAZPRAVI

Tožilec: Lord Aldington (75 let),
Njegov advokat: Charles Gray,
Toženca: Grof Nikolaj Tolstoj (53 let) in Nigel Watts (51 let),
Tolstojev advokat: Richard Rampton,
Sodnik: Michael Davies.

Sodna razprava bo trajala predvidoma tri mesece in poteka vsak dan, včasih po sedem ur. O njej poročajo sproti glavni britanski dnevnik: Times, Daily Telegraph, Guardian in Independent. Po prvem tednu poteka je obširno pisal tudi nedeljni Sunday Times. Vsi časopisi se pa strogo držijo pravila, da samo poročajo in ne komentirajo, ker je zadeva "sub judice".

Doslej (vključno 13. 10. 1989.) je nastopal tožilcev advokat Charles Gray, ki je pojasnil, da gre za tožbo o žalitvi časti in je postavljaj vprašanja svojemu klijentu Lordu Aldingtonu, ki je bil obenem podvržen zaslišanju s strani Tolstojevega advokata Richarda Ramptona. Vmes je večkrat posegel sodnik Michael Davies - vse ob prisotnosti porote, sestoječe iz 6 moških in 6 žensk.

KRATEK ORIS DOSEDANJEGA POTEKA

3. oktober.

Charles Gray govori o kampanji "nadlegovanja in izsiljevanja" proti Lordu Aldingtonu, ki je dosegla višek v "strahotni" obdolžitvi, da je vojni zločinec, ki ima na vesti kri 70.000 nedolžnih mož, žena in otrok. Avtorja teh obdolžitvev, ki jih je označil za "grobo potvarjanje resnice", sta Nigel Watts in Nikolaj Tolstoj. V pamfletu, izdanem leta 1987, očita Lordu Aldingtonu, da se ni pokoraval poveljem, da je varal svoje nadrejene in izdal tisoče nekomunističnih vojakov tako, da jih je poslal v smrt. Takrat, ob koncu vojne leta 1945, je bil v Celovcu kot štabni brigadir (Toby Low) v petem korpusu britanske 8. armade, pod generalom Charlesom Keightleyem in pod vrhovnim poveljstvom marsala Aleksandra. Pamflet, ki ga je Watts v deset tisoč izvodih porazdelil v zasebni gimnaziji Winchester College, kjer je bil Lord Aldington predsednik upravnega sveta, in med javnimi britanskimi osebnostmi, je bil po besedah Charlesa Graya maščevanje Nigela Wattsa nad Aldingtonom, ker ta ni pomagal Wattsovi sestri pri izplačilu zavarovalnine po smrti njenega moža (Aldington je bil predsednik zavarovalnice). Tolstoj je Wattsu posredoval podatke o Aldingtonovem delovanju v poveljni dneh v zvezi z repatriacijo 40.000 Kozakov in 35.000 proti-titovskih Jugo-Slovanov. Tolstoj, da je Aldingtona hotel ožigosati kot Macmillanovega "krvnika".

4. oktober.

Charles Gray razlaga, da so prišla

povelja, ki jih je izdajal Aldington o repatriaciji, od višjih oblasti. Sploh pa Aldington ni bil več v Celovcu po 22. maju in se je kot sedaj izjavlja zmotil v datumih, ko je Tolstoj navedel 29. maj 1945 za vrnitev vseh Jugo-Slovanov, ne da bi jim povedali, kam gredo. Gray izjavlja, da ni bilo v nasprotju s poveljem zavezniškega glavnega stana, naj disidentske Jugo-Slovane pošljejo razorožene kot vojne ujetnike v Italijo. Slednje povelje da ni veljalo za 5. korpus, temveč za britansko vojsko vzhodno od 5. korpusa. Lord Aldington pa da ni vedel za usodo vrnjenih, dokler mu ni o tem povedal Nikolaj Tolstoj leta 1979.

5. oktober.

Aldington pojasnjuje, da je maja 1945 na podlagi poizvedb sklepal, da bodo z vrnjenimi vojaki ravnali po mednarodnem pravu. Na očitek v pamfletu, da maršala Aleksandra ni obveščal o svojih akcijah, Lord Aldington trdi, da je poslal vrsto sporočil zavezniškemu glavnemu stanu v Italiji o izročanju hrvaških ujetnikov Titu. To, da je poslal z vojaki tudi žene in otroke, Lord Aldington označuje kot "koncesijo", češ, da bi družine želele oditi skupaj z vojaki.

6. oktober.

Aldington odgovarja Tolstojevemu advokatu, Richardu Ramptonu, da ga ni čudilo, da so se Jugo-Slovani, od katerih so se mnogi borili na nemški strani, bali repatriacije. Tudi sami, da so bili zakrivilo teror. Rampton mu predoča vojaško poročilo iz leta 1945 o strahovanju, ki so ga izvajali Titovi vojaki po Avstriji. Aldington k temu pravi, da je za to vedel, toda ni pričakoval, da bodo vrnjeni poklani. In zakaj jim niso povedali, kam gredo? Zato, ker bi potem ne hoteli stopiti v tovrnjake.

9. oktober.

Rampton bere poroti osnutek govora, ki ga je imel Aldington dijakom v Winchester College leta 1985 kot predsednik šolskega upravnega sveta o svojem delovanju v Celovcu. V osnutku je beseda "subterfuge" (zvijača) prečrtana, nad njo pa na mesto nje beseda "silence" (molč)! Namreč v zvezi z njegovim poveljem, da Jugo-Slovanom ne smejo povedati, kam jih pošiljajo. "Zvijača" (subterfuge), da je bilo nekaj boljšega kot sila, ki bi jo angleški vojaki morali uporabiti v primeru, da bi se Jugo-Slovani upirali. In kako je mogel biti Aldington prepričan - sprašuje Rampton - da so se predani Jugo-Slovani borili za Nemce? Aldington priznava, da mu ni jasno, kako je to vedel. Toda borili so se proti Titu, ki ga je britanska vlada priznavala za svojega zaveznika. Rampton nato prebere izvlečke iz poročil raznih enot britanske vojske o povelju za vrnitev nekomunističnih Jugo-Slovanov. Eno od teh se je glasilo: "Celotna zadeva je nadvse ogabna za britanske vojake, ki morajo povelje izvajati."

10. oktober.

Sodnik Michael Davies posvari Ramptona, ker da 75 letnega lorda Aldingtona muči z istimi vprašanji v nedogled in skače nekronološko od predmeta do predmeta, kar da lahko zmede poroto. Rampton pojasnjuje poroti, da je glavna teza Tolstojevega

zagovora v trditvi, da je Aldington varal nadrejene o svojih namenih in dejanjih. "Če Aldington trdi, da ni vedel kakšna usoda bo doletela vrnjene, potem je bil on edini človek v 5. korpusu, ki tega ni vedel." Rampton podčrtava razliko med "namenom" poslati koga v smrt in "predvidevanjem" take posledice. Sodnik to razliko zavrača. Rampton prebere Aldingtonu pismo glavnega stana zavezniških sil za Sredozemlje z dne 18. maja o repatriaciji proti-Titovih Jugo-Slovanov, ki se naj izvede, razen v primeru, da bi to terjalo uporabo sile. Aldington odgovarja, da se to pismo ni nanašalo na 5. korpus. Rampton tudi prebere Macmillanov dnevnik (po obisku v Celovcu) za 13. maj: "Zmeda (na tem področju) je toliko večja, ker na tisoče četnikov, zvečine z ženami in otroki, v paniki beži na to področje pred prodirajočimi komunističnimi partizani." Rampton dodaje: "Vsak normalen človek lahko iz tega razbere, da so se četniki bali pokola." Aldington prizna, da se je zgodilo nekaj groznega. On da nikoli ni rekel, da se vrnjeni ne bi bali. Toda tisto česar se človek boji, ni nujno, da se tudi zgodi.

11. oktober.

Razprava se osredotoča na Kozake. Aldington priznava, da bodo mnogi po vrnitvi justifikirani kot vojni zločinci, toda moral je izvrševati svojo nalogo. Kozake je bilo treba vrniti, izjavlja, ker je to veleval sporazum v Jalti. Maja 1945 da britanski vojaki niso veliko čutili s Kozaki, ker so se borili z Nemci. Gledano nazaj pa bi morali po besedah Aldingtona dajati več prednosti vprašanju, kakšna bo njihova usoda. Rampton vnovič navaja iz Macmillanovega dnevnika: "Poslati Kozake v Rusijo pomeni njihovo obsodbo na suženjstvo, mučenje in verjetno smrt". Aldingtonu očita, da je v svrhu repatriacije definiral oznako "sovjetski državljani" tako, da bi vrnili čim več Kozakov, od katerih jih veliko sploh ni nikdar živelo v Sovjetski zvezi. Aldingtonova definicija, češ da v primeru dvoma prevlada oznaka "Sovjetski državljani", je bila po besedah Ramptona v nasprotju z definicijo glavnega stana 8. armade, ki je v primerih dvoma nalagala dolžnost, da o tem odloča razsodišče. Aldington zanika, da bi bila njegova definicija bolj "rigorozna" kot je bil to prvotni namen glavnega stana.

dalje na str. 8

**Župnijska hranilnica
in posojilnica "Slovenija"**

Vam nudi razne finančne usluge: Posojila za hiše, avtomobile, potovanja, študij itd. Vaši prihranki pa se obrestujejo po najvišji možni stopnji.

**Poslužite se naše
slovenske finančne ustanove!**

URADNE URE

na Manning Ave., Toronto

Torek - sredo 10 a.m. - 3 p.m.
Četrtek - petek 10 a.m. - 8 p.m.
Sobota 10 a.m. - 1 p.m.

Tel.: 531-8475

na 739 Brown's Line, Toronto

Torek - sredo 10 a.m. - 3 p.m.
Četrtek - petek 12 p.m. - 8 p.m.
Sobota 10 a.m. - 1 p.m.

Tel.: 255-1742

v Hamiltonu pri sv. Gregoriju Velikem

Vsak petek od 4h do 8h zvečer.
Sobota 10 a.m. - 1 p.m.

Tel.: 561-9952

Kanadčan - predsednik svetovne organizacije kreditnih zadrug. Na občnem zboru svetovne federacije kreditnih zvez World Council of Credit Unions (WOCCU). 25. avgusta t.l. so izvolili za predsednika Kanadčana Alexa Gracie. Gracie je igral važno vlogo v kanadskem združenem finančnem gibanju (CCCS, CUMIS, Ontario Share and Deposit Corporation). Pred leti je bil predsednik WOCCU tudi Kanadčan, prof. John Nicholson iz Nove Škotske. WOCCU združuje kreditne zveze v 79 državah s 33.820 članicami in nad 73.5 milijona članov.

Osrednja zadruga knjižnica, ki je bila doslej v Saskatoonu, se je preselila v Ottawa, ker se je nekdanji Canadian Cooperative College združil s prejšnjo Cooperative Union of Canada v novo skupno organizacijo Canadian Cooperative Association (CCA). Knjižnica izposojuje knjige tudi po pošti za zainteresiranim osebam. Novi naslov je: Ms. Carol Hunter, Librarian, Canadian Cooperative Association 400 - 275 Bank Str. Ottawa, Ont., K2P 2L6

Jo-Ann Polak, hčerka inž. Pavla Polaka, je po poročilu tednika Maclean, prva ženska v Severni Ameriki, ki je "general manager" športnega kluba. Sluzbo pri športnem klubu Rough Riders v Ottawi je nastopila lanskega decembra. Morala bo porabiti vso svojo trgovsko sposobnost, da bo izvela klub iz dolgov.

Bodočnost združništva v Kanadi. Kanadski združniki bodo posvetili svojo pozornost prihodnji dve leti študiju vloge združništva v 21. stoletju. Posebno pozornost bodo posvetili poljedelstvu, vplivu globalnega gospodarstva na združništvo, odnosu med združništvom in vlado ter vlogi prostovoljcev v združništvu. O zaključkih bodo poročali na prvem triletnem forumu maja 1991.

Prostovoljci v Kanadi so darovali v enem letu (od 1. novembra 1986 do 31. oktobra 1987) eno milijardo ur prostovoljnega dela v raznih organizacijah. Prostovoljci predstavljajo 27% Kanadčanov starih več kot 15 let. Bolj izobraženi so bolj pripravljeni za neplačano delo. Skoraj dve tretjini prostovoljcev je bila zaposlena v tednu pred raziskavo in polovica je bila polno zaposlena. Okrog 60% prostovoljcev so ženske. (Can. Scene # 1296)

Sodna...

nadaljevanje s str. 7

12. oktober.

Rampton predoča Aldingtonu, da je 5. korpus štiri dni po ponudbi generala Eisenhowerja z dne 19. maja, da bi prevzel 150.000 predanih nemških vojakov, vključno s 40.000 Kozaki, v ameriško cono v Avstriji v Avstriji, pisal na glavni stan 8. armade, naj mu da "proste roke" za uporabo sile, če treba, za vrnitev Kozakov v smislu jaltskega sporazuma. Aldington zanika, da bi bil om odgovoren za to, češ, da je že 22. maja odpotoval iz Celovca.

13. oktober.

Rampton se prereka z Aldingtonom o datumu njegovega odhoda iz Celovca. Aldington zatrjuje, da se spomni, da je odpotoval v vojaškem letalu 22. maja, torej še preden so Kozake začeli nasilno vračati. Rampton temu oporeka. Letalo, da bi moralo leteti prek Jugoslavije v Neapelj v času, ko je bila britanska vojska v Avstriji v bojni pripravljenosti za spopad s Titovimi Jugo-Slovani. Po trditvah Tolstoja (Ramptona) je Aldington odšel iz Avstrije verjetno 24. maja, pred tem pa je bil ves čas na glavnem stanu 5. korpusa.

Aldingtonov advokat Charles Gray poroča, da je nasprotna stran umaknila trditev v pamfletu češ, da je Aldington 24. maja izdal povelje za uporabo sile proti Kozakom. Umaknila da je tudi trditev, da bi Aldington 25. maja v nekem uradnem poročilu potvoril resnično stanje. Lord Aldington je na ta dan, 13. oktobra, zaključil svoje pričevanje. Sledil mu je brigadir Charles Tryon-Wilson, ki je bil v 5. korpusu maja 1945 zadolžen za transport. Izjavil je, da so bila Aldingtonova povelja v zvezi z vrnitvijo Jugo-Slovanov pravilna ter po besedah in smislu v skladu s prvotnim poveljem generala Robertsona iz zavezniškega glavnega stana.

nadaljevanje v prihodnji številki.

ANDREI SAKHAROV,

the renowned scientist, humanitarian and fighter for basic human rights, sees the present popular dissatisfaction and ethnic disturbances in the Soviet Union as leading to a transformation of the Soviet federation into a decentralized, loose confederation, or further, if such measures would not pacify the different ethnic nations, even in the break-up of the Soviet Union itself into several independent states.

100% čisti 1989

G I N S E N G
(Panax quinquefolium)

NAPRODAJ

Na pobudo prijateljev in znancev smo se odločili, da bomo prodali nekaj letošnjega pridelka na drobno.

Kuks' GINSENG Farm

Za vprašanja ali naročila kličite:

(416) 4 3 9 - 8 3 8 7

IZ SLOVENSKEGA TISKA

domá še ne bo tako brž demokracije

Komunistične dežele širom po svetu pretresa globoka kriza. Ugledni nemški časopis Süddeutsche Zeitung je v nizu reportaž razgrnil težave, ki tarejo socialistične države. Iz prispevka o Jugoslaviji (27. jun.) objavljamo nekaj glavnih misli.

Komaj deset let po Titovi smrti je „titoizem“ na koncu. Jugoslovanski vzorec delavskega samoupravljanja, „tretja pot“ med državnim komunizmom stalinističnega kova in kapitalizmom, je propadel. Državo je pahnil po uradnih podatkih v 900%-no inflacijo, 20 milijard dolarjev zunanje dolga in 15%-no brezposelnost.

Morda preseneča, da je kriza socializma prizadela tudi Jugoslavijo in to tako močno — saj se je ta že 1948 prva osvobodila stalinizma in njegovih spon. Toda šlo je le za polovičarsko osvoboditev, za neuspešen poskus, kako sprožiti politične, družbene in gospodarske reforme, obenem pa ohraniti popolno partijsko oblast. ZKJ načelno še vedno brani svoj monopol oblasti, čeprav govoriči o reformah in „socialističnem pluralizmu“. Medtem ko so na Poljskem in Madžarskem spoznali, da socializma ni mogoče reformirati, ampak ga je treba zamenjati z zares večstrankarskim, torej demokratičnim sistemom, jugoslovanski komunisti še niso prišli do tega uvida. Partija trdovratno vztraja na prednosti ideologije pred gospodarsko pametjo — kar je glavni vzrok sedanje krize.

Tako omenjeni časopis. Kako prav ima, potrjujejo zadnji dogodki v Sloveniji. Medtem ko so slovenski razumniki v Majski deklaraciji ubesedili stoletno hrepenenje slovenskega naroda, da bi lahko ta končno svobodno odločal o svoji usodi, je slovenska partija prek SZDL vrgla v javnost temeljno listino, neke vrste novo obliko Dolomitske izjave, v kateri stoji za vsem „demokratičnim“ leporečjem jasno zapisano, da se bodo v samoupravnem socializmu zadeve urejale po načelu soglasja. Kaj to pomeni, nas uči zgodovina. Volk menja dlako, čudi pa ne.

Naša luč. Spt. 89.

RESOLUTION

Adopted unanimously at the Congress of Muslims
from Bosnia-Herzegovina and Sandžak

On the 14th and 15th of October 1989, Washington was host to a Muslim Congress with participants of Bosnia-Herzegovina, and Sandžak. After careful analization of occurring events in Bosnia-Herzegovina, Sandžak, and within present day Yugoslav territory, unanimous support was approved for the following resolution:

- Establishment of a free Bosnia-Herzegovina and Sandžak within the framework of a Federal Croatian State, based on the principles of freedom, democracy and pluralism.
- Respect for religion and the decoupling of the state from religion.
- Absolute guarantee of religious and civil rights for all those living in the Croatian State (whether they be Muslim, Christian, Jewish or of another faith).
- General amnesty for all political prisoners and the freeing of all those sentenced to "isolation" in Kosovo. We believe that the Albanians of Kosovo have the right to self-determination and to decide their own future.

On the basis of the above stated points we request the Republican Parliament of Bosnia-Herzegovina to adopt amendments to Bosnia-Herzegovina's constitution, which would guarantee the right to self-determination and the right to withdraw from Yugoslavia.

In accordance with the desires of the majority of the people of Bosnia-Herzegovina, we also ask the parliament to adopt a motion to withdraw from Yugoslavia - the state which has humiliated and exploited us for more than 70 years and, instead, to use its parliamentary powers to lead us into a **Federated Croatian State.**